

ANNA NASIŁOWSKA

A kezdet könyve
(részletek)**Rög az anyaföldből**

Elvesztettem. A pillanatot. Amit név még nem illetett. Mély kútban ültem. Nyakig. Az alján. Körülöttem: síkos kútfal. Nem volt erőm fölhúzódkodni. Így is meg akartam látni a pillanatot, amikor rövid időre megmutatkozik a nevezhetetlen, mint egy rög az anyaföldből. Anyag és energia sűrűsödése. Árnyéka annak, ami létezett, még a világ teremtése előtt.

Jegyzet

Végül hogy is van ez? Meg tudta volna fojtani a köldökszínór? Hurkolódva? Az élet fonala?

Jegyzet

Minek a név? Ó, a névnek kiteljesítő ereje van. Igazán. Megment a névtelen haláltól.

Éhség

Mindenki eltávozott. A gyermek csöndben aludt mellett. Én pedig hallgattam a külvilág zajait. Egész kórházi szimfónia. A lift zúgása, tapintatos jelzőhang és csapódó ajtók. Hosszas hangoskodás a folyosóról. Messziről, innen-onnan könnyű labdák módjára szertepattogó női szavak. Férfi mondatok, ponttal a végükön. Válaszokba rejtett kérdések. Hívó szavak: nővér! (Nővér, nem fivér.) Kőpadlón kopogó cipő-sarkak. Gyors, határozott ritmus. Energia. És süket csoszogás a messzeségben. Aztán megérkezett az ebéd. Kocsizörgés. Edénykolompolás és tányérsörgés. Alt hangon. Szuszogás és az evőeszközök ütemes koccanása. Biztosan leves.

Aztán abbahagytam a figyelést. De újból zörgés: a kocs megérkezett. Egy köpenyes, kövér nő nézett be hozzám. Látszott rajta, hogy ő a termes nővér. Látszott az arcán, a visszeres lábán, a munkás kezén. Megkérdezte:

– Éhes?

– Nem.

– Hogyhogy nem éhes? Hiszen szült. És mióta fekszik?

– Tegnap este óta.

– No, akkor éhes. Itt tulajdonképpen nem szoktunk enni adni, csak a teremben. De adok magának, csak nehogy koszoljon itt nekem. Csak második fogást.

Kitálalta az adagomat. Főtt sárgarépa volt, hús és krumpli. Az első falattal óvatosan, lassan birkóztam, a másodikat már gyorsabban nyeltem, aztán még gyorsabban, végül egyszer csak az egész eltűnt. A sárgarépa édes volt, a hús szaftos, a krumpli nem túl forró, csúsós, jó, belülről melengető. Egy morzsát sem hagytam.

A kiszolgálóm visszajött a tányérért.

– Ilyen jót még soha életemben nem ettem – jelentettem ki.

Felnevetett nyíltan, röviden, vaskosan. Már jól kiismerte az evilág éhségeit és mocskait. Hiába, szakmabéli.

A vacsorát már az étkezőben kaptam.

Kolbász és két szekletke kenyér.

A másik ágyról a szomszédom felmordult.

– Megint ocsmányság. Szafaladé! A kenyér pedig állott.

Már egészen jól berendezkedett, mert hosszabb ideje bent feküdt. A férje naponta hordta az ellátmányát. Felnyújtózott tehát az ablakba, belekotort a táskáiba, zacskóiba. Letelepedett, és salátát evett tálkából, zsömlét, sajtot és almát. Vaját kent, majonézt pötyögtetett. Gyümölcslevet ivott rá.

Én egyből megettem bőröstül a kolbászt, a kenyeret pedig a kórházi teával öblögettem le. Kevés volt.

Utána fürdeni mentem. A folyosón még ott állt a találókocsi, rajta pedig a szomszédom vacsorájának maradványai. És a teljes két szeletke kenyér, érintetlenül. A folyosón senki. És megláttam, miként nyúl érte. Ez az én kezem volna? Mégis megfogta. Tolvaj módon, lopva. Szívdobogás, mert a távolban lift hangja zúgott fel.

Útban a zuhany felé megettem. Senki sem látta. Jól van.

Az a nő

Az a nő csak éjszaka jár ki a kórházi folyosóra. Senki sem mesélt róla nekem, de arra jutottam, hogy gyermekétől elárvult özvegy lehet, vagy minek nevezhetném. Elvesztette a gyermekét, és kemény gyászmun-kával birkózik.

Egyszer véletlenül botlottam bele. Ő kellett legyen az, a tarka köntösben: rövid sikolyt hallatott, mint-ha szellemet pillantott volna meg, hátrálni kezdett, a szemében meg vad félelem lobbant.

Mit adhat neki az együttérzésem? Még gúnyként foghatja fel, mintha kövel dobnák meg. Becsuktam az ajtót, és megkértem kicsinyemet: sírjál csöndesebben, csillagom, ne sebezsd őt. De tudtam, hogy ez lehetetlen.

Velencei karnevál

A kórház leginkább velencei karneválra emlékeztet: földet söprő ruhákban járkálnak halovány képű, mintegy maszkos alakok. Rögtön látszik, hogy jelmezt hordanak. Időnként a folyosón eljártsszák a commedia dell'arte egy-egy jelenetét, mert a humor itt nem a legelőkelőbb, mindig népies egy kicsit. Viccek a fájós hasról. Az asszonyról, aki annyira szétrepedt, hogy aztán nem tudták összevarrni. Kinek mit varrtak össze. A *dottore* nem érkezett időben, és nem értette, mi történik. És az egyik szereplő fenntartások nélkül bedobja a témát: hogy csinálja azt a feleségével, ha annyi nőnek látja az ágyékát? Ráadásul még matat is bennük. Hihi, nevetnek mindannyian, ugrándoznak a fájós hasak. A mozdulataik mintha marionettbábuké volnának, kicsorduló könnyeiket gyorsan törlik le kézfejükkel. Mindez nem számít, a nevetés a fontos, legbecsesebb ékköve közársaságunknak és életadó gazdagsága. Még a favicc sem árt. Ellenkezőleg: segít. Csakhogy a felszabaddultság hamar kialszik, amikor valakit ráültetnek a kocsira, hogy méltósággal átússzon a szigetre az itteni Charon kíséretében (huncut mintás harisnyás fiatal lány képében jelenik meg – formás a lába). De itt nem kell tartani az odaúttól. A mi részlegünk kivételzett. Itt a szigetről általában vissza szoktak térni. Ráadásul – nem magányosan.

Kleopátra orra

– Nagy az orra! – mondom, miközben szemlélgetem az én kis Újszülöttemet.

A kórházban levő nők gyorsan tiltakozni kezdenek:

– Ugyan már! Nézz jobban a tükörbe, te mit hordasz ott, ember! Hogy mondhatsz ilyet egy ilyen kicsi csöppségről! Gyönyörű kislány, valóságos rózsabimbó.

– Valami nincs veled rendben! Szeretted egyáltalán őt? El akarod dobni magadtól?

Óh, ez a lengyel népség, megvannak a maga nézetei, magában hordja a kerekded, szőke nő örök, leginkább tömzsi ideálját. Így becézik a saját babájukat: szépecske, húsoska. Miközben cseppet sem az.

Méretes az orra, azt is mondhatnám: nagy. Nincs mit takargatni, büszkén meredezik, ott, közepen.

Mit csináljak, ha ez nyugtalanít? Így hát sorra felidézem a családom nőtagjait. Elképzelem, még fiatalokorukban: ott van Stefánia nagymama és a húga, Hedvig is. Magasak, mutatósak, ahogy mondani szokták, jó kiállításúak. Ahelyett, hogy szépnek mondanánk – a szépség banális kifejezés. Erősen formált arcél, energikus mozdulatok, dolgos élet. Sötét haj, egy keveske mézes árnyalattal. A profiljuk mindig lenyűgöző. Az orruk méretes, a fejüket pedig mintha kalapok vagy más, még különb fejfedő viselésére teremtették volna. Igen, mert ők koronát hordtak. Láthatatlan, de jól odaképzeltető koronát. Ezért aztán mindig egyenesen tartották a nyakukat, a fejüket pedig lassan, méltóságteljesen forgatták. És a koronájuk sohasem esett le. Még nehéz munka közben sem. Piszkos munka közben sem. Így hát világosan látom a nagymamámat, amint méltóságteljesen lépdél az udvaron, kötényben, gumicsizmában, kezében a csirkék etetőtáljával. Kását visz aprított csalánnal. Nagyokat lépdél. Mögötte parádés felvonulást tartanak a baromfiudvar lakói, lármázva, lökdösődve. Ő pedig magasan tartja a fejét. A koronája lebeg a feje fölött, és úszik a levegőben. Vagy más alkalommal: elegáns dáma ül az asztalnál, elgondolkodva, ünnepi szoknyában. A vasárnapi desszerttel foglalkozik. És az asztalra beúszik a tejszínhabos ribizlis sütemény. Egyszerre édes és nagyon savanyú.

Ő, nem gondolom, hogy Kleopátrának kicsi orra lett volna. Sokkal inkább ilyen. Ez királyi orr.

A harmadik napra a nagy orr eltűnt. Reggel takaros kis krumplicskát találtam a helyén, ami nem kis kavarodást okozott bennem. És Kleopátra? Stefánia? Hedvig? Hová tűntek? Alámerültek az arccoskájába. Visszatérnek-e még valaha?

Reszkettem ezeket kérdezve. Aztán elöntött a nyugalom. Múlt és jövő valahol érintkeznek egymással. Nem kell tudnom, hol van az összekötő út. Nem kutatom. A múlt fonala átvezet a jövőbe. És én mindezt megláttam.

Csak a kórházban lévő nők nem tudják megbocsátani nekem, hogy nem énekeltem velük az édes csöppségekről: áj-áj, tyu-tyu. A férjem pedig kicsit gyanakodva méreget engem.

– Végül is hány nő lakik még benned? És azok, akiket eddig ismertem? A régiiek? És ez az új? Ki tud ezen kiigazodni? És ez mind az enyém? És tulajdonképpen melyiket vettem feleségül? Azt, amelyiket nem ismerem, vagy ezt az újat?

Ó, te lengyel anya, miket ábrándozol a lányodról...

– Ó, kérem szépen! – fordul hozzám, három lányos anyához a nő, aki a negyedik fát szülte. – Ha nekem lányom lehetne! Ó, az egészen más volna. Mintha csillagot nézegetnék. Öltöztetném. Édességekkel halmoznam. Nem mondom, a fiaimmal kemény vagyok. Sokat követelek tőlük. Mert mindig ez a magas lóról való beszéd, ez a soha semmi sem jó, ez a lekezelés. Be kell törni őket. Rövid pórázra fogni. Kötelessé-

gükké tenni. Például a szemétlehordást és az ilyenfajta gyakorlati dolgokat. Kicsi kortól kezdve. A lány, ó, a lány... Az teljesen más eset. Nem hagynám semmit dolgozni otthon. Hercegnőt nevelnék belőle. Lábujjhegyen járnék körülötte, és úgy figyelném, virágzik-e már.

– Nem tanítaná meg varrni, takarítani, főzni?

– Nem. Egyáltalán. Mert, kérem szépen, az élet a nők számára borzalmas. Az majd úgyis megtaníttja őt.

MALGORZATA KAROLINA PIEKARSKA

Csóka néni osztálya

(részlet)

Egy újabb nap, amikor Fekete Mihály nem jött iskolába. Úgy tűnik, közeledik a tavasz. Mintha még hideg lenne odakint, de... mi történt vele? Ha megfázott volna, Kinga biztosan tudna róla valamit. Az osztályban azonban senki sem tudott semmit Mihályról. Az első nap Kinga szomorkodott a távolléte miatt. Másnap megtörtnek tűnt. Mihály nem vette fel a telefont. Otthon senki sem nyitott ajtót.

Kinga csak harmadnap kapott egy sms-t: „ugorj be este”.

„Ugorj be este. Könnyű ilyet írni. Mit képzelsz magáról? – Elgondolkodott. – Előbb két napig nem ad életjelet magáról, aztán mintha mi sem történt volna, ír egy sms-t ilyen szöveggel.”

Egész délután ez járt a fejében. Menjen, vagy ne menjen Mihályhoz? Telefonált Gittának.

– Szerintem menj – hallotta a kagylóban iskolatársa hangját. – Matyi egyszer azt mondta nekem, hogy olyan ügyekben, mint a szerelem vagy a barátság, nem érdemes fennhordani az orrunkat.

– Ne már... Ő csak nem gondolja ezt?

– Talán mégis!

– De nem mindenki gondolja ezt. Például nézd...

– Kamilla esetét Mihállyal, akarta mondani, de beleharapott a nyelvbe. Gyorsan elbúcsúzott Gittától, és készülődni kezdett. Gondolatai azonban csak visszavisszatértek Kamillához és Mihályhoz. A történethez, amely már egy ideje feldúlta a nyugalmát. Nem akart farkast kiáltani. Nem most, amikor Mihály három nap hallgatás után végre jelentkezett. De nem

tudott úrrá lenni afölött, ami befészkelte magát a fejébe. Talán Mihály nagy hallgatásának éppen Kamillához volt köze?

Kinga felfrissítette az arcát tonikos lemosóval. A tükörben enyhén rózsás színűnek látta a bőrét. Ezen a napon szépen akart festeni. „Mert talán Mihály... mert talán Mihálynak... mert talán Mihálylyal...” – gondolta Kinga, de még gondolatban is félt befejezni a mondatot, amely a fejében motoszkált. Úgy hessegette ezt a gondolatot, mint a legszemtelembb legyet, és a hajkefélésre összpontosított. Vajon Mihály azért vár rá, mert valami kellemetlen dolgot akar vele közölni?

*

Amikor Mihály ajtót nyitott, Kinga egy másik embert pillantott meg maga előtt. Nagyon megváltozott az arca.

– Végre itt vagy – mondta, és anélkül, hogy hagyta volna Kingának a kabátját levenni, hajába fúrta az arcát.

– Mi történt? – kérdezte, és rájött, hogy ostoba és gyerekes volt minden kétsége, ami az utóbbi napokban gyötörte. Hogy valami nagyon fontos dolog történt. Mihály hallgatott, és Kinga haját cirógatta. Aztán végre megszólalt:

– Anya kórházban van.

– Balesete volt?

– Nem... nem erről van szó – felelte Mihály, és csöndben segítette Kingának felakasztani a kabátját.

– Kérsz teát? – kérdezte, amikor bementek a szobába.

– Nem. Mondd, mi történt?

– Teát kell főznöm – makacskodott Mihály. Mintha nem is lenne teljesen jelen, tűnt fel Kingának. Mindketten mély hallgatásba burkolózva mentek a konyhába. Mihály lassan gyújtott a teaáskanna alá. Bögréket tett az asztalra. Kinga elnézte a mozdula-